

CYNLLUN IAITH GYMRAEG CARTREFI CYMUNEDOL GWYNEDD

Paratowyd yn unol â Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 (y Ddeddf) a'r Cod Rheoleiddiol ar gyfer Cymdeithasau Tai yng Nghymru, Llywodraeth Cynulliad Cymru, Mawrth 2006.

Derbyniodd y Cynllun hwn gymeradwyaeth Bwrdd yr Iaith Gymraeg o dan Adran 14 (1) y ddeddf ar y 9fed o Ionawr, 2012.

BWRDD YR IAITH
GYMRAEG • WELSH
LANGUAGE BOARD

1. Datganiad Agoriadol

1.1 Nod y Cynllun

1.1.1 Mae Cartrefi Cymunedol Gwynedd Cyf (CCG) wedi mabwysiadu'r egwyddor, wrth gynnal busnes cyhoeddus yng Nghymru, y bydd yn trin y Gymraeg a'r Saesneg ar y sail eu bod yn gyfartal ("yr egwyddor ddwyieithog"). Mae'r Cynllun hwn yn nodi sut y byddwn yn gweithredu'r egwyddor honno wrth ddarparu gwasanaethau i'r cyhoedd yn yr ardal yr ydym yn ei wasanaethu. *Noder: Mae'r Cynllun wedi ei baratoi yn unol â Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 a Cod Rheoliadol ar gyfer Mudiadau Tai yng Nghymru 2006.*

1.2 Amcanion

Amcanion sylfaenol CCG ynglŷn â'r Gymraeg yw;

- 1.2.1 Galluogi pawb sy'n defnyddio gwasanaeth neu gysylltu gyda'r Gymdeithas i wneud hynny drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg yn ôl dewis personol.
- 1.2.2 Sicrhau gwasanaethau Cymraeg a Saesneg o ansawdd uchel.
- 1.2.3 Hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg yn y gymuned.
- 1.2.4 Annog eraill i hyrwyddo a defnyddio'r Gymraeg.
- 1.2.5 Hyrwyddo'r Gymraeg fel iaith gweinyddu mewnol CCG gan ddarparu cyfleon hyfforddiant i staff i ddatblygu a gwella eu sgiliau a'i hyder ieithyddol yn y Gymraeg.
- 1.2.6 Mae CCG yn cydnabod y gall aelodau'r cyhoedd fynegi eu barn a'u hanghenion yn well yn eu dewis iaith. Mae hefyd yn cydnabod mai mater o arfer da yn hytrach na goddefgarwch yw galluogi'r cyhoedd i ddefnyddio'r Gymraeg ac y gall gwadu'r hawl i ddefnyddio eu dewis iaith eu rhoi mewn sefyllfa anfanteisiol. Bydd CCG felly yn cynnig i'r cyhoedd yr hawl i ddewis pa iaith i'w ddefnyddio wrth ymdrin â hi yn unol â'r egwyddor uchod.

2. Cyflwyniad

2.1 Cefndir

- 2.1.1 Mae CCG yn Gymdeithas Cofrestredig o dan y Deddf Cwmnïau Cymdeithasau Budd Cymunedol wedi ei gofrestru gyda rheolau elusenol. Mae CCG wedi ei gofrestru ac yn cael ei reoleiddio gan Lywodraeth Cymru.
- 2.1.2 Sefydlwyd CCG yn 2010 yn dilyn trosglwyddiad stoc tai cymdeithasol Cyngor Gwynedd i ffurfio'r Gymdeithas newydd. Ym Mawrth 2009, rhoddwyd y dewis i denantiaid y Cyngor unai i aros fel rhan o berchnogaeth y Cyngor Sir neu i drosglwyddo drosodd i ffurfio cwmni ar ei newydd wedd. Yn dilyn pleidlais, cafwyd canlyniad cadarnhaol gryf, gyda 72% o'r tenantiaid a bleidleisiodd o blaid trosglwyddo. Amcan wreiddiol y cwmni felly oedd i fynd ati i adnewyddu'r 6,300 sydd nawr ym mherchnogaeth y cwmni gan gwrdd â gofynion Safon Ansawdd Tai Cymru, fel sy'n ofynnol gan Lywodraeth Cynulliad Cymru. Trosglwyddwyd y stoc yn swyddogol ar y 12fed o Ebrill 2010.

- 2.1.3 Dros y 30 mlynedd nesaf, rhagdybir y bydd £446 miliwn yn cael ei fuddsoddi ar atgyweirio a gwella, gyda £136 miliwn o hyn yn cael ei wario yn y bum mlynedd gyntaf. Prif bwrpas CCG yw darparu cartrefi a gwasanaethau fforddiadwy, ac o ansawdd uchel i denantiaid gyda'r nod o amddiffyn a datblygu diwylliant a threftadaeth y cymunedau rydym yn eu gwasanaethu.

2.2 Gweledigaeth a Gwerthoedd Corfforaethol

- 2.2.1 Gweledigaeth CCG yw;

“Bod yn flaenllaw wrth ddarparu tai o safon – gan gwrdd ag anghenion cwsmeriaid, a pharchu cymunedau.”

- 2.2.2 Gwerthoedd CCG yw bod yn;

Teg - Gwneud penderfyniadau cyson a gwrthrychol sy'n hyrwyddo cydraddoldeb a pharchu amrywiaeth

Atebol - Bod yn effeithiol a chymryd cyfrifoldeb am ein penderfyniadau a'r pethau rydym yn eu gwneud

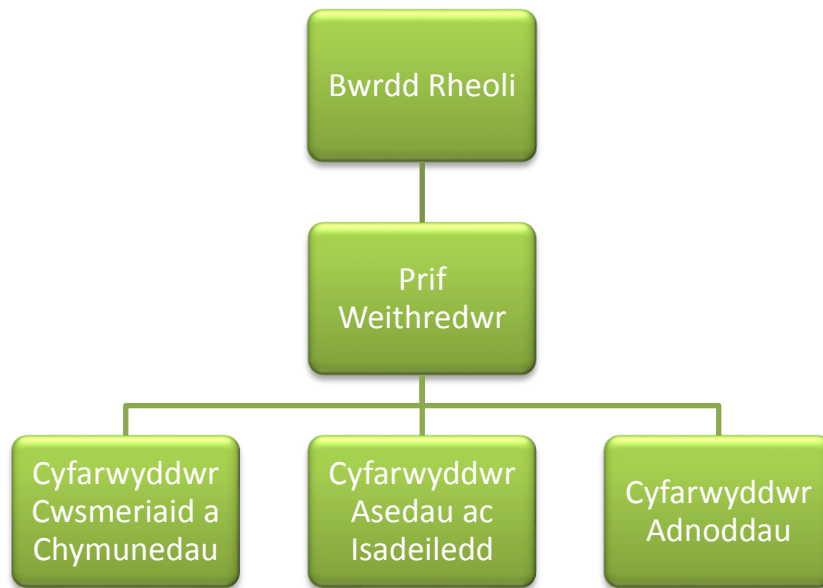
Agored - Bod yn onest a thryloyw yn bob dim 'rydym yn ei wneud

Arloesol - Bod yn uchelgeisiol ac yn agored i syniadau a ffyrdd newydd o weithio

Cyfeillgar - Bod yn hygyrch ac yn hawdd gweithio efo ni bob amser

2.3 Strwythur

- 2.3.1 Rheolir CCG gan fwrdd o 12 aelod sy'n cynnwys 4 Tenant, 4 Cynghorydd a 4 aelod Annibynnol. Mae'r Bwrdd yn gyfrifol am osod cyfeiriad strategol i'r cwmni. Mae rhai cyfrifoldebau wedi eu dirprwyo i 4 pwyllgor sef y Pwyllgor Adnoddau, Pwyllgor Archwilio a Rheoli Risg, Pwyllgor Cwsmeriaid a Chymunedau a'r Pwyllgor Asedau ac Isadeiledd. Mae'r rheolaeth weithredol o ddydd i ddydd yn cael ei ddirprwyo gan y Bwrdd i'r Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwyr sy'n ffurfio'r Tîm Rheoli Arweinyddol fel a ddengys isod;

2.3.2 Lleolir Prif Swyddfa CCG ym Mharc Menai, Bangor gyda swyddfeydd ardal a swyddfeydd lloeren yng Nghaernarfon, Bangor, Porthmadog, Dolgellau, Pwllheli, Bala a Bermo.

2.3.3 Mae eiddo CCG wedi ei leoli yn bennaf o fewn Sir Gwynedd, ac er fod rhan fwyaf o'r stoc tai wedi eu lleoli o fewn dinas Bangor a threfi Caernarfon, Pwllheli, Blaenau Ffestiniog, Dolgellau, Bala a Thywyn mae llawer o'r eiddo wedi ei wasgaru dros ardal eang o'r Sir mewn trefi llai, pentrefi ac ardaloedd gwledig. Yn unol â'r strategaeth twf i gwrdd a thargedau heriol Llywodraeth Cymru i ddatblygu mwy o dai cymdeithasol, mae'r Gymdeithas bellach yn ehangu gyda datblygiadau tai yn ymestyn tu hwnt i ffiniau Sir Gwynedd.

2.4 Defnyddwyr Gwasanaeth

2.4.1 Prif ddefnyddwyr gwasanaeth CCG yw'r tenantiaid a phreswylwyr sy'n byw yn ein stoc dai. Mae'n tenantiaid a phreswylwyr yn drawstoriad o deuluoedd, pobl sengl neu'n bobl hŷn a chanran gymharol uchel ohonynt yn oedrannus neu'n anabl. Mae'n holl bwysig felly cynnig gwasanaethau yn iaith gyntaf y bobol hyn.

2.5 Yr Iaith Gymraeg

2.5.1 Yn ôl y Cyfrifiad diweddaraf yn 2011, roedd poblogaeth breswyl Gwynedd yn 121,874 gyda 49.2% yn wryw a 50.8% yn fenyw.

2.5.2 Yn 2011, Gwynedd oedd â'r ganran uchaf o siaradwyr Cymraeg trwy Gymru sef 65.4% o'r cyfanswm o breswylwyr dros 3 oed. Mae hyn yn cymharu â chyfartaledd o 19% drwy Gymru gyfan.

2.5.3 Amcangyfrifir ar sail data Cyfrifiad 2011 bod 49,000 o gartrefi yng Ngwynedd gyfan a bod o leiaf un person yn gallu siarad Cymraeg mewn 37,00 o'r cartrefi rheiny. Felly mae dros 75% o gartrefi Gwynedd yn cynnwys siaradwr Cymraeg.

2.5.4 Dengys y tabl isod grynodedb o siaradwyr Cymraeg fel canran o'r boblogaeth yn yr ardaloedd hynny ble mae nifer uchel o stoc dai CCG. Gwelir y Ward a'r ganran uchaf o siaradwyr Cymraeg trwy Gymru yng Nghaernarfon (Ward Peblig), mae canran uchel o stoc tai'r Ward yn eiddo i CCG.

Ardal	Ward	% Siaradwyr Cymraeg
Bala	Bala	78.5
Bangor	Deiniol	22.8
	Dewi	52.6
	Garth	30.4
	Glyder	51.7
	Hendre	45.3
	Hirael	37.7
	Marchog	50.2
	Menai (Bangor)	18.6
Bethesda	Gerlan	73.7
	Ogwen	81.2
Blaenau Ffestiniog	Teigl	78.5
	Diffwys a Maenofferen	79.3
	Bowydd a Rhiw	78.2
Caernarfon	Cadnant	86.2
	Menai (Caernarfon)	83.9
	Peblig	87.4
	Seiont	85.3
Dolgellau	Gogledd	61.8
	De	67.1
Penygroes	Penygroes	86.8
Porthmadog	Dwyrain	80.1
	Gorllewin	57.0
Pwllheli	Gogledd	79.1
	De	78.3
Tywyn	Tywyn	39.3
Y Bermo	Abermaw	43.5

Dylid cyfeirio pob ymholiad am y Cynllun Iaith at Aled Davies, Pennaeth Llywodraethu trwy lythyr;

Pennaeth Llywodraethu Cartrefi Cymunedol Gwynedd Cyf
Tŷ Coch
Llys y Dderwen
Parc Menai
Bangor
LL57 4BL

neu
ymholiadau@ccgwynedd.org.uk

neu
0300 123 8084

3. Cynllunio a Chyflwyno Gwasanaethau

3.1 Polisiâu a Mentrau

3.1.1 Bydd CCG yn gweithredu yn unol â diffiniad Llywodraeth y Cynulliad o brif ffrydio'r Gymraeg, sef:

“Ystyried y Gymraeg ymhob agwedd o’ch gwaith ac ymhob peth rydych yn ei wneud, gyda’r nod o sicrhau bod pob cyfle yn cael ei gymryd i hyrwyddo a chefnogi’r iaith Gymraeg; cyfrannu at weledigaeth y Llywodraeth o Gymru wir ddwyieithog; a chynllunio, darparu a gwerthuso gwasanaethau yn y Gymraeg a’r Saesneg”.

3.1.2 Wrth lunio polisiâu a mentrau newydd, neu wrth ddiwygio polisiâu, bydd CCG yn asesu eu heffaith ieithyddol gan ofalu eu bod yn gyson â’r Cynllun Iaith hwn ac yn sicrhau bod mesurau’r Cynllun yn cael eu gweithredu wrth roi polisiâu a mentrau newydd ar waith.

3.1.3 Byddwn yn sicrhau bod y sawl sy’n ymwneud â llunio polisiâu yn ymwybodol o’r Cynllun ac o gyfrifoldebau CCG o dan y Cod Rheoleiddio a Deddf yr Iaith Gymraeg 1993.

3.1.4 Gall Cymdeithasau Tai gyfrannu at ddatblygiad yr iaith Gymraeg ar lefel lleol neu gymunedol a byddwn yn anelu i sicrhau fod polisiâu a mentrau newydd y Gymdeithas yn hyrwyddo a hwyluso defnydd o’r Gymraeg pryd bynnag y bydd hynny’n bosibl.

3.2 Darparu gwasanaeth

3.2.1 Ein harfer safonol yw sicrhau bod ein gwasanaethau ar gael i’r cyhoedd yn Gymraeg a Saesneg ac rydym yn hysbysu’r cyhoedd bod y gwasanaethau hynny ar gael yn y ddwy iaith.

3.2.2 Rydym yn sefydliad naturiol ddwyieithog a gallwn gynnig ein holl wasanaethau yn Gymraeg ar draws y sefydliad.

3.3 Gwasanaethau a gyflwynir i’r cyhoedd gan sefydliadau eraill

3.3.1 Swyddogaethau rheoleiddio a gwasanaethau trydydd parti

a) Bydd unrhyw gytundebau neu drefniadau a wnawn gyda thrydydd parti yn gyson â rhannau perthnasol y Cynllun hwn. Ein nod yw sicrhau bod cyrff trydydd parti yn deall ac yn gweithredu'r hyn sydd angen iddynt ei wneud er mwyn cwrdd â gofynion yr egwyddor ddwyieithog a’r Cynllun hwn.

b) Wrth osod cytundeb bydd y Cyfarwyddwr perthnasol yn gyfrifol am sicrhau bod yr asiantaeth neu’r cwmni sy’n ymgymryd â’r gwaith ar ran CCG yn cydymffurfio â rhannau perthnasol y Cynllun. Er mwyn asesu perfformiad unrhyw gymal ieithyddol sydd wedi ei gynnwys mewn cytundeb gall CCG roi trefniadau monitro mewn lle yn unol â threfniadau monitro dangosyddion perfformiad allweddol eraill.

c) Gwneir hyn trwy gynnwys manylion perthnasol am ofynion y Cynllun yn y dogfennau tendro, cytundebau ac amodau a yrrir i’r asiantaeth neu’r cwmni perthnasol.

ch) Bydd CCG yn annog eraill yn y gymuned gan gynnwys cyrff gwirfoddol a chwmnïau i wneud defnydd o'r Gymraeg.

3.3.2 Grantiau

Pan fyddwn yn dyrannu grantiau, byddwn yn cynnwys amodau o ran defnyddio'r iaith Gymraeg yn y gweithgaredd pan fo'n briodol. Wrth wneud hynny, byddwn yn ystyried canllawiau Comisiynydd y Gymraeg ar ddyfarnu grantiau a benthyciadau.

3.3.3 Partneriaethau

Mae CCG yn gweithio mewn partneriaeth â chyrrff cyhoeddus, sefydliadau o'r sector wirfoddol ac asiantaethau eraill. Mae CCG yn gweithredu ar sawl lefel wrth gydweithio ag eraill:

- a) Pan fo CCG yn ymuno â phartneriaeth y mae corff arall yn ei arwain, bydd mewnbyn y Gymdeithas i'r bartneriaeth yn cydymffurfio a'r Cynllun Iaith a bydd CCG yn annog partïon eraill i gydymffurfio yn yr un modd;
- b) Pan fo CCG yn gweithredu fel rhan o gonsortia, bydd yn annog y consortia i fabwysiadu polisi iaith. Wrth weithredu'n gyhoeddus yn enw'r consortia bydd CCG yn gweithredu'n unol â'r Cynllun Iaith.
- c) Pan fo CCG yn ymuno â neu'n ffurfio partneriaeth, bydd yn gofyn i'r darpar bartneriaid am eu cynlluniau iaith, polisiâu iaith neu'r modd y maent yn bwriadu gweithredu'n ddwyieithog.
- ch) Fel rhan o bob partneriaeth, bydd CCG yn cynnig cyngor a chymorth i'r partïon eraill sy'n rhan o'r bartneriaeth er mwyn eu galluogi i weithredu'n ddwyieithog.
- d) Bydd CCG yn sicrhau fod swyddogion yn ymwybodol o ofynion y Cynllun hwn wrth weithredu mewn partneriaeth.

3.4 Safonau ansawdd

3.4.1 Bydd gwasanaethau a ddarperir yn Gymraeg ac yn Saesneg o ansawdd cyfartal a chant eu darparu o fewn yr un amserlen.

3.4.2 Bydd CCG yn datgan yr egwyddor ddwyieithog ganolog hon mewn dogfennau allweddol fel cynlluniau corfforaethol ac adroddiadau blynyddol. Dylid ei datgan hefyd mewn sefyllfaoedd eraill lle gwneir datganiadau ynglŷn â chyfle cyfartal a safon gwasanaeth.

4. Delio â'r Cyhoedd sy'n siarad Cymraeg

4.1 Gohebiaeth

4.1.1 Mae'r Gymdeithas yn croesawu gohebiaeth yn y Gymraeg.

- 4.1.2 Ymdrinnir â phob gohebiaeth yn brydlon a ni fydd gohebu drwy gyfrwng y Gymraeg ynddo'i hun arwain at oedi. Bydd ein targedau ar gyfer ateb gohebiaeth yr un fath yn y Gymraeg a'r Saesneg.
- 4.1.3 Pan fydd rhywun yn ysgrifennu atom yn Gymraeg, byddwn yn paratoi ateb yn Gymraeg.
- 4.1.4 Pan fyddwn yn dechrau gohebu ag unigolyn, grŵp neu sefydliad, byddwn yn gwneud hynny'n ddwyieithog oni fyddwn yn gwybod y byddai'n well ganddynt ohebu yn Gymraeg neu'n Saesneg yn unig.
- 4.1.5 Byddwn yn gohebu gyda chyrrff cyhoeddus a rhai wedi eu dadwladoli yng Nghymru trwy gyfrwng y Gymraeg yn unig. Bydd gofyn i staff CCG ddefnyddio synnwyr cyffredin wrth gyfathrebu gydag unigolion o fewn y sefydliadau hyn – gan y gallai fod yn well gan yr unigolyn hynny dderbyn gohebiaeth yn Saesneg.
- 4.1.6 Bydd gohebiaeth safonol neu gylchlythyr, sy'n cael ei yrru i gynulleidfa eang, e.e. Newyddlen Tenantiaid yn ddwyieithog.
- 4.1.7 Os bydd rhaid cyhoeddi fersiwn Cymraeg a Saesneg o unrhyw ohebiaeth ar wahân, ein harfer safonol fydd sicrhau bod y ddau fersiwn ar gael ar yr un pryd ac am yr un pris (os bydd hyn yn berthnasol).
- 4.1.8 Bydd deunydd fydd wedi'u hamgáu gyda llythyrau Cymraeg yn Gymraeg neu'n ddwyieithog. Bydd deunyddiau fydd wedi eu hamgáu gyda llythyrau dwyieithog yn ddwyieithog bob tro.

4.2 Cyfathrebu dros y ffôn

- 4.2.1 Mae CCG yn croesawu galwadau ffôn yn Gymraeg a'n harfer safonol yw sicrhau gall y cyhoedd siarad yn Gymraeg neu'n Saesneg wrth ddelio â ni dros y ffôn.
- 4.2.2 Caiff galwadau i'r switsfwrdd ac unrhyw rif ffôn arall a hysbysebwr yn gyhoeddus eu hateb gyda chyfarhychiad Cymraeg a Saesneg, gyda'r Gymraeg yn gyntaf.
- 4.2.3 Bydd neges ddwyieithog ar beiriant ateb personol pob aelod o staff.

4.3 Cyfarfodydd Cyhoeddus

- 4.3.1 Pan gynhelir cyfarfodydd cyhoeddus gan y Gymdeithas, gan gynnwys cynadleddau a digwyddiadau eraill tebyg, byddwn yn egluro i'r rhai fydd yn bresennol y bydd croeso iddynt gyfrannu drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg. Fe fydd amgylchiadau lle bydd yn briodol, ar sail gwybodaeth, i gynnal yr holl weithgareddau'n ddwyieithog.
- 4.3.2 Byddwn yn mabwysiadu dull o sefydlu dewis iaith wrth wneud y trefniadau ar gyfer cyfarfodydd cyhoeddus. Byddwn yn dilyn y drefn ganlynol:

- a) Bydd hysbysiadau cyhoeddus, gwahoddiadau a phapurau eraill sy'n nodi trefniadau'r digwyddiadau hyn yn nodi'n glir fod croeso i'r cyhoedd gyfrannu yn Gymraeg neu'n Saesneg.
- b) Bydd y trefnydd yn asesu os bydd angen cyfleusterau cyfieithu ar y pryd – h.y. os bydd unigolion di-gymraeg yn mynychu.

4.3.3 Pan fydd siaradwyr Cymraeg ymysg y rhai a wahoddir neu os yw'n wybyddus bod siaradwyr Cymraeg am fynychu, dylid cynnal cyfarfodydd yn ddwyieithog.

4.3.4 Os yw'n hysbys ar gychwyn cyfarfod bod pawb sy'n bresennol yn siarad Cymraeg ac yn fodlon ac yn gallu cyfranogi yn y Gymraeg, cynhelir y cyfarfod yn Gymraeg.

4.3.5 Ein harfer safonol fydd darparu unrhyw ddeunyddiau ysgrifenedig megis taflenni, sleidiau neu ddogfennau arall sy'n cael eu defnyddio mewn cyfarfodydd cyhoeddus yn ddwyieithog. Cyhoeddir adroddiadau neu bapurau yn dilyn cyfarfodydd cyhoeddus yn ddwyieithog hefyd.

4.3.6 Bydd ein staff yn gwneud eu gallu ieithyddol yn amlwg ar ddechrau cyfarfodydd.

4.3.7 Bydd staff CCG yn cael eu hannog i gyfrannu drwy gyfrwng y Gymraeg mewn cyfarfodydd cyhoeddus, pwyllgorau neu gynadleddau allanol ac i ofyn am ddarpariaeth adnodd cyfieithu ar y pryd.

4.3.8 Disgwylir i unrhyw drydydd parti sy'n gweithio ar ran CCG weithredu yn yr un modd a fyddai CCG ei hunan yn gweithredu o dan yr un amgylchiadau.

4.4 Cyfarfodydd eraill

4.4.1 Mae CCG yn croesawu cyfarfodydd â'r cyhoedd yn Gymraeg neu'n Saesneg a byddwn yn gofalu bod trefniadau yn cael eu gwneud i alluogi unrhyw aelod o'r cyhoedd, sy'n dymuno gwneud hynny, drafod materion yn Gymraeg.

4.4.2 Pan fyddwn yn trefnu neu'n mynychu cyfarfod wyneb yn wyneb â'r cyhoedd byddwn yn canfod eu dewis iaith ar y cyfle cyntaf ac yn sicrhau bod aelod o staff cymwys sy'n siarad Cymraeg yn delio â'r rhai sy'n nodi mai Cymraeg yw eu dewis iaith.

4.4.3 Disgwylir i unrhyw drydydd parti sy'n gweithio ar ran CCG weithredu yn yr un modd a fyddai CCG ei hunan yn gweithredu o dan yr un amgylchiadau.

4.5 Cyfathrebu â'r cyhoedd mewn ffyrdd eraill

4.5.1 Yn wyneb datblygiadau sylweddol ym maes technoleg gwybodaeth, bydd unrhyw gysylltiadau â'r cyhoedd trwy gyfrwng cyfrifiadurol yn dilyn yr hyn a nodir yn achos 'Gohebiaeth' uchod.

4.5.2 Byddwn yn ystyried y ffyrdd gorau o gwrdd ag anghenion siaradwyr Cymraeg ym mha bynnag fodd y byddwn yn delio â'r cyhoedd.

- 4.5.3 Mae CCG yn ymrwymedig i alluogi'r cyhoedd i ddelio â ni yn Gymraeg drwy gyfathrebu electronig, ar lein neu gyfryngau eraill.
- 4.5.4 Bydd gwefan CCG yn gwbl ddwyieithog.
- 4.5.5 Byddwn yn ystyried gofynion y Cynllun hwn wrth ddarparu neu gynllunio systemau technoleg gwybodaeth newydd, neu wrth ddarparu cyfryngau rhyngweithiol.
- 4.5.6 Bydd unrhyw neges e-bost awtomatig (e.e. neges 'allan o'r swyddfa') a negeseuon safonol (gwadiad) yn ddwyieithog.

5. Wyneb Cyhoeddus CCG

5.1 Hunaniaeth gorfforaethol

- 5.1.1 Defnyddir yr enw **Cartrefi Cymunedol Gwynedd Cyf (CCG)** ar bob achlysur. Mae ein delwedd gyhoeddus gan gynnwys ein cyfeiriad, slogan corfforaethol, hunaniaeth weledol ac unrhyw wybodaeth safonol arall a ddefnyddir ar ddeunydd a nwyddau'r Gymdeithas (megis papur pennawd, papur ffacs, cardiau busnes, nwyddau marchnata, cyhoeddiadau ayyb) ac mewn amgylchiadau eraill megis ar arwyddion, cerbydau ac adeiladau - yn ddwyieithog.
- 5.1.2 Byddwn yn defnyddio deunydd brandio Cymraeg yn unig ar gyfer rhai mentrau.

5.2 Arwyddion

- 5.2.1 Mae holl arwyddion gwybodaeth o eiddo CCG, gan gynnwys manau mewnol yn gwbl ddwyieithog.
- 5.2.2 Bydd maint, safon eglurder ac amlygrwydd y geiriau ar arwyddion yn parchu'r egwyddor o gydraddoldeb iaith.
- 5.2.3 Arfer safonol CCG fydd darparu arwyddion dwyieithog, ond mewn achosion pan gaiff arwyddion Cymraeg a Saesneg eu darparu ar wahân byddent yn gyfartal o ran ffurf, maint, ansawdd, eglurder ac amlygrwydd.
- 5.2.4 Mae prosesau mewn lle i sicrhau cywirdeb testun, a byddwn yn cydlynu ac arolygu hynny'n ofalus, yn enwedig pan roddir gwaith allan i gytundeb.

5.3 Cyhoeddi a phrintio deunydd

- 5.3.1 Bydd pob deunydd a anelir at y cyhoedd yn ddwyieithog gyda'r ddwy iaith yn ymddangos yn yr un ddogfen.
- 5.3.2 Sicrheir bod staff ac argraffwyr yn ymwybodol o'r Cynllun hwn a'r gweithdrefnau cyhoeddi.
- 5.3.3 Bydd yr holl wybodaeth sydd i'w chyhoeddi ar wefan gyhoeddus CCG yn ddwyieithog, a bydd deunydd ar gael i'w ddarllen yn y ddwy iaith ar yr un pryd.

5.3.4 Byddwn yn sicrhau bod pob testun Cymraeg yn ein cyhoeddiadau o safon uchel a bod y cywair yn briodol ar gyfer y gynulleidfa darged.

5.4 Ffurflenni a deunydd esboniadol

5.4.1 Bydd pob ffurflen a deunydd esboniadol cysylltiedig a gyhoeddir gan y Gymdeithas sydd i'w defnyddio gan y cyhoedd yn ddwyieithog.

5.4.2 Ein harfer safonol fydd i gynhyrchu ffurflenni dwyieithog gyda'r ddwy iaith yn ymddangos gyda'i gilydd yn yr un ddogfen.

5.4.3 Byddwn yn sicrhau bod cysondeb termau yn arfer rheolaidd wrth baratoi ffurflenni.

5.4.4 Bydd unrhyw ddarpariaeth electronig ar gyfer cwblhau ffurflenni yn sicrhau cyfartaledd i'r iaith Gymraeg.

5.5 Datganiadau i'r wasg

5.5.1 Mae datganiadau i'r wasg yn rhan amlwg o wyneb cyhoeddus CCG. Byddwn yn eu cyhoeddi yn ddwyieithog fel arfer, ond yn Gymraeg yn unig wrth ddefnyddio cyhoeddiadau Cymraeg eu hiaith.

5.6 Ymgyrchoedd marchnata a chyhoeddusrwydd

5.6.1 Wrth fynd ati i gyflawni gweithgareddau hysbysebu a chyhoeddusrwydd, gan gynnwys cynhyrchu pamffledi, deunyddiau clywedol, trefnu arddangosfeydd a seminarau, ymgyrchoedd hysbysebu ac ymchwil farchnad byddwn yn gweithredu'r amcanion canlynol:

a) cynhyrchu pob deunydd cyhoeddusrwydd yn Gymraeg a Saesneg.

b) cynnal ymgyrchoedd hysbysebu i'r wasg yn Gymraeg a Saesneg.

c) hysbysebu ar bosteri a byrddau gwybodaeth yn Gymraeg a Saesneg.

ch) cynnal arolygon cyhoeddus yn ddwyieithog, boed drwy'r post neu wyneb yn wyneb.

d) cynnal ymgyrchoedd marchnata uniongyrchol yn Gymraeg a Saesneg.

e) gosod arddangosfeydd a stondinau gwybodaeth ddwyieithog.

5.7 Hysbysiadau swyddogol, hysbysiadau cyhoeddus a hysbysebu recriwtio staff

5.7.1 Ein harfer safonol fydd sicrhau bod ein hysbysiadau swyddogol a hysbysiadau cyhoeddus yn ymddangos yn ddwyieithog gyda'r fersiynau Cymraeg a Saesneg gyda'i gilydd. Byddent yn gyfartal o ran ffurf, maint, ansawdd, eglurder ac amlygrwydd.

5.7.2 Bydd hysbysebion am swyddi yn ymddangos yn ddwyieithog ymhob cyhoeddiad, ond yn Gymraeg yn unig wrth ddefnyddio cyhoeddiadau Cymraeg eu hiaith.

5.7.3 Darperir pecynnau gwybodaeth, megis swydd ddisgrifiadau a manylion personol yn ddwyieithog ar gyfer pob un o'n swyddi.

6. Iaith Weinyddol Fewnol CCG

6.1 Iaith weithredu mewnol

6.1.1 Gyda mwyafrif llethol y staff yn ddwyieithog, iaith weithredu fewnol CCG yw Cymraeg ac fe'i siaredir fel norm. Anogir i bob memorandwm, e-bost a chofnodion mewnol fod yn y Gymraeg yn unig. Bydd trefniadau i rannu gwybodaeth yn ddwyieithog pan fydd swyddog di-gymraeg yn derbyn memorandwm, e-bost neu gofnod mewnol.

6.1.2 Bydd negeseuon a gwybodaeth ar faterion allweddol megis amodau gwaith ac lechyd a Diogelwch ar gael yn ddwyieithog bob tro.

7. Gweithredu ac Adolygu'r Cynllun

7.1 Staffio

7.1.1 Er mwyn cwrdd â'n nod o drin y Gymraeg a'r Saesneg ar sail gyfartal byddwn yn sicrhau bod pob aelod o staff yn gallu cyfathrebu yn effeithiol yn y Gymraeg a'r Saesneg hyd at safon sy'n briodol i ddibenion y swydd.

7.2 Recriwtio

7.2.1 Mae'r gallu i gyfathrebu trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg yn gymhwyster hanfodol ar gyfer pob swydd o fewn CCG.

7.2.2 Os bu anhawster recriwtio unigolyn sy'n siarad Cymraeg i swydd, efallai y bydd angen ystyried penodi rhywun nad yw'n siarad Cymraeg. Yn yr achos yma, yr arferiad fydd un ai:

- a) ail hysbysebu gan nodi bydd ymgeiswyr di-gymraeg yn cael eu hystyried ar yr amod eu bod yn ymrwymo i ddysgu Cymraeg i safon arbennig o fewn amser penodol, gyda'r lefel o gymhwyster i'w phrofi,
- b) hysbysebu penodiad dros-dro a'i adolygu er mwyn diwallu'r angen mewn ffordd arall, neu;
- c) ail hysbysebu wedi amser penodol.

Cyn gweithredu ar yr uchod bydd rhaid derbyn cymeradwyaeth y Prif Weithredwr.

7.2.3 Os penodir ymgeisydd nad yw'n gallu siarad Cymraeg i swydd lle mae'r gallu i siarad Cymraeg yn cael ei ystyried yn hanfodol, bydd y gallu i ddysgu'r iaith hyd at lefel benodol o fedrusrwydd, o fewn cyfnod rhesymol y cytunir arno, yn un o amodau cyflogi. Caiff cynnydd tuag at y targed ei fonitro'n rheolaidd.

7.3 Hyfforddiant Cymraeg

- 7.3.1 Byddwn yn cefnogi'r Cynllun Iaith hwn drwy annog a chefnogi aelodau o staff i wella eu sgiliau yn y Gymraeg a'r Saesneg.
- 7.3.2 Bydd rheolwyr a swyddogion Adnoddau Dynol sy'n gyfrifol am hyfforddiant yn annog staff i fynd ar gyrsiau iaith os bydd hyn yn briodol. Caiff cynnydd yn sgil hyfforddiant ei fesur fel rhan o gyfundrefn datblygiad personol CCG.
- 7.3.3 Bydd CCG hefyd yn rhoi hyfforddiant ymwybyddiaeth i staff ynglŷn â disgwiliadau'r Cynllun hwn. Ein harfer safonol fydd cynnwys hyfforddiant o'r fath wrth anwytho staff newydd. Bydd CCG yn diweddarau'r wybodaeth o bryd i'w gilydd er mwyn sicrhau fod y sesiynau yn gyfoes.

7.4 Hyfforddiant galwedigaethol

- 7.4.1 Bydd Rheolwyr a staff Adnoddau Dynol sydd â chyfrifoldeb am hyfforddiant yn sicrhau hyfforddiant galwedigaethol penodol iaith Gymraeg ar gyfer staff.
- 7.4.2 Byddwn yn datblygu gallu ein staff i gynnig gwasanaeth drwy gyfrwng y Gymraeg drwy ddarparu hyfforddiant galwedigaethol yn Gymraeg, pryd bynnag y bydd hyn yn ymarferol.
- 7.4.3 Os nad oes cyrsiau parod ar gael yn Gymraeg mewn maes penodol, byddwn yn ystyried trefnu seminarau a gweithgору ein hunain, neu rwydweithio â sefydliadau eraill.

7.5 Trefniadau gweinyddol

- 7.5.1 Mae gan y Cynllun hwn awdurdod, cefnogaeth a chymeradwyaeth lawn Bwrdd CCG. Y Prif Weithredwr sydd â'r cyfrifoldeb cyffredinol am weithrediad y Cynllun hwn ac mae gan bob aelod o staff CCG gyfrifoldeb i wybod sut mae gweithredu'r Cynllun yn effeithiol.
- 7.5.2 Bydd gan reolwyr gyfrifoldeb am weithredu agweddau o'r Cynllun hwn sy'n berthnasol i'w gwaith penodol hwy.
- 7.5.3 Cyfrifoldeb y Pennaeth Llywodraethu yw cydlynu a monitro gwaith y Cynllun o ddydd i ddydd.
- 7.5.4 Byddwn yn sicrhau bod staff yn derbyn yr hyfforddiant a'r cymorth angenrheidiol i'w galluogi i ddefnyddio'r Gymraeg yn y gweithle.
- 7.5.5 Er mwyn hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle byddwn yn darparu adnoddau megis geiriaduron, meddalwedd terminoleg Cymraeg a meddalwedd eraill cyfrwng Cymraeg i staff.
- 7.5.6 Pan fo angen, byddwn yn gofyn cyngor Comisiynydd y Gymraeg ynglŷn â defnyddio'r Gymraeg yn y gweithle.
- 7.5.7 Er mwyn sicrhau fod gan y bwrdd drosolwg ar weithrediad y Cynllun hwn, bydd CCG yn datblygu rôl 'Hyrwyddwr Iaith' i'w ddal gan un o'r aelodau bwrdd. Diben cychwynnol y rôl yma fydd i oruchwylio a chefnogi gweithrediad y Cynllun Gweithredu ac i fod yn bencampwr i hyrwyddo defnydd yr iaith ar bob lefel.

7.6 Arolygu gweithredu'r Cynllun

- 7.6.1 Mae gan y Pennaeth Llywodraethu gyfrifoldeb am arolygu ac adolygu'r Cynllun hwn.
- 7.6.2 Bydd adolygu'r Cynllun hwn yn weithgaredd parhaus â strwythur iddo. Bydd hyn yn cynnwys arolygu'r meysydd canlynol:
- a) cydymffurfiaeth â'r Cynllun.
 - b) ansawdd y gwasanaeth – edrych ar gwynion a'r rheolaeth a gweinyddiad gwasanaeth rheng flaen.
 - c) digonolrwydd sgiliau ieithyddol – yn seiliedig ar ymrwymiad 7.1.1.
- 7.6.3 Byddwn yn defnyddio trefn gwyno arferol y Gymdeithas i gofnodi a delio â chwynion am y Cynllun hwn ac yn sicrhau bod modd arolygu cwynion am y Cynllun yn benodol. Bydd cwynion am y Cynllun ac unrhyw gwynion iaith arall yn cael eu hadrodd yn chwarterol i'r Pwyllgor Cwsmeriaid a Chymunedau.
- 7.6.4 Mae CCG yn croesawu ac yn cofnodi awgrymiadau ar sut i wella'r gwasanaeth.
- 7.6.5 Bydd y Prif Weithredwr yn adrodd i'r Bwrdd Rheoli yn flynyddol. Bydd yr adroddiad yn dilyn fformat wedi ei gytuno â'r Bwrdd a bydd yn cynnwys gwybodaeth am natur unrhyw gwynion ac awgrymiadau ar sut i wella'r Cynllun a dderbyniwyd gan y cyhoedd.

7.7 Cyhoeddi gwybodaeth ar berfformiad

- 7.7.1 Byddwn yn cynnwys datganiad yn ein hadroddiad blynyddol yn nodi ble gall aelod o'r cyhoedd gael copi o'n adroddiad monitro blynyddol.
- 7.7.2 Byddwn yn cyhoeddi gwybodaeth yn benodol ar y meysydd canlynol sy'n seiliedig ar y safonau a'r targedau yn y Cynllun (bydd y wybodaeth hon hefyd yn ymddangos yn ein hadroddiad blynyddol i Comisiynydd y Gymraeg):

Dangosydd	Manylion
DICCG01 (Cydraddoldeb ac Amrywiaeth)	Nifer a chanran staff CCG sy'n medru siarad Cymraeg, fesul adran, gradd y swydd a gweithle (swyddfeydd a depo)
	Canran staff CCG sy'n medru siarad Cymraeg fesul adran
	Canran staff CCG sy'n medru siarad Cymraeg fesul gradd y swydd
	Canran staff CCG sy'n medru siarad Cymraeg fesul gweithle
DICCG02 (Safon Gwasanaethau Iaith Gymraeg)	Nifer y cwynion a dderbyniwyd am weithrediad y Cynllun iaith a chanran y cwynion yr ymdriniwyd â hwy yn unol â safonau corfforaethol CCG.

DICCG03 (Datblygu Sgiliau)	Nifer a chanran staff sydd wedi derbyn hyfforddiant gloywi iaith
---	--

7.8 Cyhoeddusrwydd

- 7.8.1 Byddwn yn sicrhau bod aelodau o'r cyhoedd sy'n delio â'r Gymdeithas yn gwybod am y Cynllun hwn a'i gynnwys, a sut gallent ddelio â'r Gymdeithas yn Gymraeg.
- 7.8.2 Bydd ein dulliau o roi cyhoeddusrwydd i'r Cynllun a'i gynnwys yn sicrhau caiff y Cynllun ei gyhoeddi mewn man amlwg ar ein gwefan.
- 7.8.3 Byddwn yn sicrhau bod staff y Gymdeithas yn gyfarwydd â'r mesurau sydd yn y Cynllun er mwyn gwneud yn siŵr y telir sylw i'r mesurau bob tro y bydd hynny'n briodol.